

1.
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

Handwritten text in the right margin, possibly bleed-through from the reverse side.

1713.

1. Beckius, Caspar Sebastianus: De functionibus in solo primae
na.
2. Friesen, Johann Benhardus: De processu tumtoris
saxonico.
3. Friesen, Jo. Benhardus: ad lectionem inang. Christophori
Hasskerl invitatio
4. Friesen, Joh. Benhardus: De actione aeris confessi.
- - -
5. Friesen, Jo. Benh, Vidua. jur. Primum: ad lectionem
inang. Joh. Gualp. Scheitli invitatio.
6. Gerhardus, Iphraimus: De crimine et poenis perjurii
7. Gerhardus, Iphraimus: De Litis Dimissoriis appella-
tionum. 2 Graeff. 1713. 1736.
8. Hamburgerus, Leon. Andr.: De incendiis. Altera Disputatio
9. Steyghus, Dr. Philippus: De solario ex superficie praestando.

1713.

10. Neogebus, Fr. Philippus, Fac. jur. Decanus: Programm,
lectionis auspiciali Georgii Matthiae Hirschii prae-
missum.
11. Neugebus, Fr. Hieronymus: De arthritide ejusque reme-
dio saccharo lactis
12. Nedelius, Georgius Wolffgangus, Fac. med. Decanus: Prosemplicon
in uny: De Zepho scripturae (et Disputationem in uny. Johan-
nis Adolphi Dilhardi invitata)
13. Nedelius, Georgius Wolffgangus, Fac. med. Decanus: De modo
Numeri, in specie. Prosemplicon in uny (Disputationem
solenni Johannis Samuelis Ledelii praemissum.)
14. Wendler, Fr. Christoph, : Dissertatio, qua assertitur. . .,
Catharicos in praesudicium doctrinae purioris ne-
que suppressere, neque corrumpere scriptores ecclesiasticos
et profanos.
15. Wildvogelius, Christianus: De praeda militari.

2. d. Bucher in der Prämisse

440.
99
1

DISSERTATIONEM
DE
FEVDORVM
INDOLE PRIMÆVA

ASSISTENTE DIVINO NUMINE

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO

VVILHELMO HENRICO

DVCE SAXONIÆ IVLIACI CLIVIÆ
MONTIVM ANGARIÆ WESTPHALIÆQVE
AC RELIQA

PERMISSV ILLUSTRIS ICC. ORDINIS

SVB PRÆSIDIO

CASPARIS ACHATII BECKII

IVRIVM DOCTORIS ET CVRIÆ PROV. SAXON.
ADVOCATI ORDINARII

IN PVBLICO AVDITORIO

PLACIDÆ COMMILITONVM DISQVISITIONI
SVBICIT

CAROLVS HENRICVS HEYDENREICH

Tänstadio - Thuringus.

IENÆ ad D. XXX. SEPTEMBR. MDCCXIII.

LITERIS VVERTHERIANIS.

INVENTARIUM
LIBRARIUM
IMDORF TRIMAVIA
ANNO DOMINI MDCCLXXII
HENRICH
GASTRIUS
RECHT
RECHEN

Respondentis Corollaria.

I.

Vbi respublica feudali nexu deuincta est, & contraria mandant summus ciuitatis rector simulque vasallus, & feudi dominus, illi potius obediendum est.

II.

Etiam feudi dominus committere potest feloniam: attamen falsum est, quod vulgo asseritur, dominum & vasallum obligari ad paria.

III.

Communi opinioni, feuda pecuniaria Longobardorum moribus incognita esse, subscribere non possumus, quippe cum expresso textu habeatur contrarium.

IV.

Mendose aliqui pro conciliatione quorundam iuris Longobardici capitulorum distinguunt, inter feuda data seu beneficiata, atque oblata: quoniam hæc plane ignorat Longobardus.

V.

Rusticus & plebeius homo feudum proprie sic dictum concedere nequit. Hinc minus recte vulgo asseritur: quod, quicumque liberam

ram habet rerum suarum ad administrationem, ille
etiam feudum constituere possit.

VI.

Vasallus defensionis causa dominum vita
priuans, delictum feudale non committit.

VII.

Cum vidua vel sponsa domini rem habens
vasallus, beneficium perdit.

VIII.

Contra parentem suum ne quidem per sub-
stitutum vasallus in rebus domini feudi.

IX.

Feuda conditionata, ac feuda propria re-
ferri debent.

2. D. B. V.

CAP. I.

INSTITVTI RATIONEM ET VSVM
EXHIBENS.

§. I.

DEVS ipse, quo nihil est maius, sine quo nihil est omnino magnum, dum potest omnia, non tamen omnia per se agit; sed natura velut ministra, & rerum caussis secundis, tanquam instrumentis decretorum suorum vtitur, ad conseruationem, ordinem, & ornatum huius vniuersi. Tanto igitur magis conuenit, quia plane necesse est, mortalium principes iisdem, vel similibus vti institutis, atque in curanda feliciter publica salute, aliorum consilia prudentiamque vocare in subsidium. Quoque laxior est respublica, eo minus potest imperantium & parentium ordo, per quem ciuilem felicitatem comparari constat, haberi aliter, quam vt imperium per plures veluti canales diffundatur, & quum superesse rebus omnibus

Bonum imperium nulla re magis indiget, quam bonis administris.

A

solus

solus ciuitatis rector nequeat, alii in partes curarum assumantur, quorum sapienti ministerio magnam illam imperii molem leuiorem reddere liceat. Pauca enim aliqua vnus videat, vnus audiat: at esse debent multi regis oculi, & multae aures. Hanc ob rem etiam, in omni republica bene constituta, praecipuum principis opus est, & quasi *regia prudentia* caput, adfiscere pietate meritisque graues viros, quippe sine quorum autoritate & diligentia stare illa minime potest. Sane quemadmodum naus sine gubernatore, & eorum, qui vices eius subeunt atque explent, auxilio, euidentissimis subiaceret naufragii periculis: ita haud absimili ratione ciuili societas, siue pacis siue belli tempora ac negotia spectes, non nisi officialium, prudentia virtuteque & animo praestantium, consilio & opera, consistit; neque tranquilla pace frui potest, nisi praesideant, qui totam rem ciuilem, publicam & priuatam, circumspecto iudicii oculo complectantur. Optime hanc in rem *Iustus Lipsius*, sed ore, vt solet, veterum scriptorum, ex quibus incredibili artificio, ac paucis imitabili exemplo, suum hoc elaborauit opus, *Politiorum Libro III. cap. 3.* loquitur: *Non aureum illud sceptrum est, quod regnum custodit, sed copia amicorum, ea regibus sceptrum verissimum tutissimumque; & paucis interiectis, non exercitus, ait, neque thesauri praesidia regni sunt, verum sapientes prouidique rerum administrari.* Idem eleganter omnis grauioris prudentiae parens ille *Tacitus*, in suis monumentis expressit, *in summa*, inquit, *fortuna plura auspiciis & consiliis, quam telis & manibus geruntur.* Compara, si videtur, *Hermannum Conringium, de boni consiliarii in republica munere.*

§. II.

Quæ cum ita sint, dignissimo factum esse reputari debet instituto, quod iura officialium, ciuiliū pariter ac militarium, publicis scriptis tradiderunt quædam egregia ingenia, eademque vel in Germania nostra, vel exteris regnis nata. Verum tamen, quia hæcenus nemo, quod sciam, scriptorum repertus est, qui vel nostra tempestate, vel superioribus seculis explicatum dederit, quam multis in rebus paria ac fere communia intercedant ciuilibus societatis ministris, cum vasallis, iura; idcirco vacuam istam prouinciam ego duxi occupandam. In hac autem ornanda ita me geram, vt principio luculenter ostendam, antiquissimis temporibus omnes vasallos, proprie sic appellatos, principum ministros fuisse, & officiales.

Ministri
censentur
iure vasal-
lorum.

Deinde vero iusto catalogo causas exponam, ex quibus nostræ tempestatas vasalli, diuerso ab officialium iure, vt cœperint.

Postea distincte monstrabo, multas admodum, vt fieri solet, in personis ministrorum publicorum superesse ac cerni posse, tum prisci iuris vasallitici reliquias, tum hodierni quoque figuras speciesve.

Quam ob rem per singula ibo eademque potiora feudalis iuris capita, secuturus quidem hac parte vestigia præceptoris quondam desideratissimi, illustris *Samuelis Strykii*, inter beatos multo nunc clarius fulgentis.

§. III.

Neque etiam, si quid iudicamus, sua tractationem istam destituet utilitas. Etenim vbi monstratum fuerit, in quam plurimis iuris articulis eadem, vel sal-

Illius veri-
tatis cogni-
tio non v-
num præbet
utilitatis
fructum.

tem paria esse ministrorum cum vasallis iura, primum, quod inde resultet, erit commodum, vt intelligamus, obligationes atque actiones, quin & controuersias officialium *in dubio* ex iure feudali, & in primis antiquo illo & genuino, quo de plura in sequentibus dicemus, iudicandas esse ac decidendas: quod argumenti genus in grauissima quaestione definitione laudat etiam *Hector Capycius Latro, JC. Neapolitanus, Decis. XXVI, n. 6.* itemque *Decisione LXXXII, n. 53. & 55.*

Deinde quoque in explicanda ipsa feudalis iuris nobilissima doctrina, quam non exiguam iuris, publici & priuati, partem absoluere facile constat, haud spernendo vsui esse praesentis argumenti cognitionem posse, me pariter ac meos ipsa res haecenus condocuit. Innumera quippe sunt illius iuris instituta ac placita, pro vt non vnum eius rei specimen in sequenti occurret tractatione, quorum & origines & causas ex officialium iure non intelligere tantum, sed & elegantissime demonstrare possis.

Adhaec, quemadmodum nostra tempestate tantum non apud omnes, certe saniores, iuris publici consultos in confesso est, quod quidem ipsa etiam experientia loquitur, ab antiquo statu reipublicae tum Romanae, tum Germanicae, quatenus haec sub Francorum spectatur regimine, praesentem Imperii nostri formam, & aliis multis nominibus, & cum maxime eam ob rem insigniter discriminari, quod illis temporibus omnis procerum potestas fuit administrativa, cum e diuerso hodie, non iure magistratus, nec ex concessione Imperatoris speciali, sed iure suo proprio, & territorio ipsi inhaerente, Status ac Principes nostri omne exercent impe-

imperium : Ita hæcenus isti quoque veritati nostrum inferuiturum esse institutum credimus, vt & ipsas illarum rerum origines, ac velut incunabula, penitus detur cognoscere, & quos progressionum gradus haberit illa mutatio, quibusve rebus nostrates regionum Domini, ab illis prouinciarum præsidibus, atque prætorio vrbique præfectis, differant, paullo distinctius sit ad intelligendum.

Ad extremum, quum in illustri hac, & latissima Musarum sede, permultæ existant generosæ pranobilesque animæ, quas spes fouet pulcherrima, fore, vt toto legitimo studiorum cursu peracto, possint etiam rempublicam in partibus eius sibi credendis gubernare, vel in gratiam eorum, qui nostras frequentare amant scholas, hoc, quidquid est, scriptionis libenter suscipimus, vt discerent quodammodo, quæ reipublicæ administrorum partes sint, antequam illorum personas representare gestiant. Permagni etenim refert, vt ascensus ad ciuitatis administrationem exploratum habeat ius & rationem sui officii. Sæpe magistratum & officiorum sunt candidati, qui, quod petunt, non intelligunt; discere regendi artem & ministerii partes volunt, dum regendum est. Turpe sane est, teste *Cicerone*, eius prouinciæ, quam quis regendam procurandamve suscipit, iura ignorare.

Tuo autem, o! magne DEVS, supremo Numini supplex aduoluo, da, res nostras omnes vergere in maiorem egregii publici vtilitatem! Da, recte credendo, iuste agendo, docendoque, Tibi posse placere!

CAP. II.

QVO TAM EX SIGNIFICATIONE
VASALLI AC FEVDI, QVAM EX IPSIS
RERVM ARGVMENTIS PROBATVR,
QVONDAM EOSDEM FVISSE ET
VASALLOS ET REIPVBLICAE
MINISTROS.

§. I.

Præcis tem-
poribus va-
salli erant
ministri pu-
blici.

NVnc ad rem ipsam aggredior. Refert autem in ipso quasi limine animaduertisse, quod, ubi primæuam suam indolem retinuisent feodorum instituta, superuacanea videri posset, quam in deducendis communibus ministrorum cum vasallis iuribus, in præsentem susceptum imus opera. Etenim indubitata apud me veritatis res est, iamque ante hoc biennium in *Specimine primo, Positionum ex iure vario*, publicè proposita, *antiquissimis temporibus omnes vasallos, proprie sic dictos, rerum publicarum fuisse ministros, eademque fere per omnia vsos conditione, cum optimatibus nostrorum principum*; siue hi in sago, siue in toga, atque quod ad hanc attinet, siue in aula, siue in foro & cancellaria, siue in ecclesia mereant ciuitatis stipendia, vel etiam in quacunque alia ciuitatis procuratione conspiciantur. Consulto autem loquor de vasallis *proprie sic dictis*, ut hinc facile appareat, ab his inæquali fœdere nexos, alteriusque maiestatem comiter venerari obstrictos, itemque protectionis beneficio deinctos, neque minus homines tributarios, ac subditos denique, sollicito finium re-

gun-

gundorum iudicio, nos cupere discriminos, prout ipsi quoque rebus illi, a vasallis iuxta ac inter se inuicem, plurimum distinguuntur.

§. II.

Ne autem quis gratis hæc affirmari, aut vanarum nos rerum imaginibus ludere, arguere possit, age, rem omnem luculenter dabimus confirmatam, argumentis quidem partim ex antiquissimis rerum feudaliū vocabulis, partim vero ex Longobardorum placitis, quatenus in his pauca quædam primæui iuris reliquæ occurrunt, aliisque vetustioribus monumentis ac formulis desumendis.

§. III.

Tanto autem libentius a priscis beneficalium rerum appellationibus exordia tractationis nectimus, quanto in vniuersum verius esse putamus, quod principium eruditionis cuiusque sit nominum trutinatio, quodve nemo verborum ignarus ad penitorem rerum cognitionem peruenire possit, quoniam rerum ac idearum velut vehicula sunt verba. Recto, nisi me omnia fallunt, iudicio, insignem post alias causam esse affirmant eruditi quidam viri, quod iuris Romani sancita non ab omnibus, illico cum leguntur, intelliguntur, nimirum quia plerique adfuerunt vulgari illius & quotidie occurrentis sermonis, proprietates autem linguæ Latine, phrasæ & idiotismos clarissimos non percipiunt. Inde fit, vt obscuritates, si quæ occurrunt, in ipsius rei, vel scribentium culpam reiiciant, quæ inscientiæ non adsequentium assignandæ fuerant. *Gratulari etiam legibus nostris cæpi, inquit Gothofredus, quæ tam eruditos interpretes nactæ essent, qui eas omni illa*
buma-

Argumen-
torum fon-
tes ad istam
rem.

Initium ali-
cuius scien-
tiæ est in-
tellectus
vocabulo-
rum.

humaniorum litterarum face, quibus ipsi illustres sunt, collustrare possent: sine quo certe genuinam iurisprudentiæ imaginem, singularumque constitutionum sensum nullus vnquam plene assequatur. Iacobus Gothofredus, Dissertatione de electione magistratus inhabilis per errorem facta, in principio, & passim alibi.

§. IV.

Ad pleniorē feudalis iuris cognitionem noua quasi lingua opus est.

Si itaque nemo quisquam potest artem intelligere, cuius ignorat linguam, si nemo in re obscura veram ducere valet rationem, cui vix sensus communis est integer, quemque fugiunt significationes verborum: eodem quoque, si quis verbum, modo, in iure feudali res se habebit. Immo ego quidem persuasissimum habeo, tum longam ætatem verba feudalia eorundemque significationes valde obliterasse, tum illorum cognitione veterum verorumque institutorum scientiam, magnam partem esse comprehensam. Et placent propterea mirifice, quæ habet celeberrimus scriptor, *Morbofius, Polyhist. Tom. III. Lib. VI. Sect. VII. §. 17. Ad iuris feudalis, inquit, intelligentiam pleniorē noua quasi lingua opus est: nam auctores mediæ ætatis, de quorum fontibus petendum est illud ius, suos quosdam terminos habent, quos nemo intelligit, nisi qui lectiōni istorum librorum est assuetus.*

§. V.

Valent in arte nostri iuris petita ab etymologia argumenta.

Ad probandam igitur incrustandamque illam assertionem, videlicet: *antiquissimis temporibus* (certi enim & determinati temporis principium seu punctum ponere non licet, quod consuetudini natales debet feudale ius, istius autem fere semper latent initia, quia scilicet vires acquirit eundo, quæ non facile, nisi ea adulta

&

DE SIGNIFICATIONE VASALLI AC FEVDI. 9

& firma sit, sentiuntur) *omnes vasallos, vere tales, rei-publice fuisse ministros, neque distinctos ab eis, qui vel in sago vel in toga civitatis stipendia meruere*, principio ad etymologiam vasalli prouoco. Et quamquam non ignoro, argumenta a nominis ratione desumpta in scholis iureconsultorum alias suspecta haberi: tamen in eruendis enodandisque rerum antiquitatibus, multum in verborum natalibus ac originibus præsidii positum esse, vel hinc probo, quod sæpenumero accidit, vt, licet aliqua res a primæua sua indole naturaque insigniter deflectat, tamen primigenium suum nomen constantissime retineat, cuius dein cognitio ad penitiorum ipsius rei intellectum manu velut nos ducere possit; quandoquidem hunc vsus populi nunquam fere ita tollit, ac quasi delet, vt originis nullum vestigium in vocabuli significatione reperiatur. Itaque tum demum secure adquiescimus, vbi cum prisca notione rei, notionem nominis conuenire deprehendimus. Sunt enim nomina rerum velut symbola, hoc est, signa, & quasi tessera; estque etymologia quasi veriloquium seu veriuerbum: ita quidem, vt, nisi quid aliud reclamet, a qualitate nominis ipsa rei probatio & demonstratio desumi cum ratione possit. Hinc ex tribus perfectam cognitionem parari scribit in *Epinomide Plato*, *si substantia, si nomen, si definitio cognoscatur*. Substantiam intelligens, siue essentiam, qua quæque res est, nomen, quo notatur, definitionem, qua quid sit, explicatur. Adeat, qui volet, *Scip. Gentilis Originum ad Pandectas Librum singularem*, iungatque huic *Io. a Reberteria, IG. Turonensem, Topicorum Iuris Libr. I. cap. 4.*

B

§. VI.

§. VI.

Vasalli no-
men dimi-
nutium est
vocis vassii.

Nolo autem prolixior esse, in exhibendis omnibus, iisdemque diuersissimis Doctorum, circa originationem vocabuli *Vasalli*, sententiis, maxime quod ab aliis iam plus satis hoc actum esse, neminem facile, nisi omnium rerum feudalium ignarum, fugere possit. Magis e re fuerit, statim quid verum nobis videatur adduxisse. Quemadmodum autem in Latio non natam, sed barbaro-Latinam esse istam vocem, apud omnes, ni fallor, in confesso est: ita apud me quidem penitus expeditum, quod *Vassallus* (sic enim secundum antiquas formulas scribendum) diminutium sit vocis *vassus*; quodve *vassalli* a *vassis* aliquando hoc pacto fuerint distincti, vt vassi essent immediati, & maiorum ordinum officiales, vassalli autem mediati, & inferioris commatitantes clientes, quos hodie subuassallos dicimus. Suffragatur hac parte nobis illustrissimus archiepiscopus Parisiensis, *Petrus de Marca*, in, *de Concordia Sacerdotii & Imperii*, nobilissimo opere, *Libro II. c. III. §. 1.* vbi scribit: *Guillelmum, Dominum Montispefulani, ecclesie Romane secundo feudi gradu subiici: vassum esse ecclesie Megalonensis, & Romane vassallum.* Interim hanc differentiae rationem non perpetuam fuisse, sed mox promiscuum fere istorum vocabulorum usum, in primis autem Germania, aliisque vicinis populis, diminutium magis placuisse, & generalius acceptum, & solum fere recentum fuisse, ex antiquis literarum monumentis praclare docet infinita lectionis scriptor *Carolus Caninus*, in *Glossario ad scriptores mediae & infimae Latinitatis*, voce, *vassus*.

§. VII.

DE SIGNIFICATIONE VASALLI AC FEVDI. II

§. VII.

Vassus autem, rescissa terminatione Latina, idem est, ac *Was*, *Vas*, vel *Gvvas*, quæ dictio, inter gentes septentrionales vicinasque, nihil aliud quam *ministerium*, vel *famulum* significabat, prout videre vtrumque est apud *Boxhornium*, in *Lexico Gvvallico, seu Cambro-Britannico, & auctorem Catholici Armorici*. Consulas laudatum *Dufresnium* citato loco. Quando autem a voce *Was* seu *Gvvas*, vt dixi, est diminutivum *Wassal*, seu *Wassel*, *Guassal*, istoque, in primis lingua Gotho-Suecica, etiam nunc denotatur *homo obnoxius, ac pro alimonia, seu stipendio, aut mercede certa seruiens*, teste grauiissimo IC. Sueco, *Stirnbaeckio, de Veteri Iure Suec. cap. VI. pag. 277.* plana euidensque est illius vocabuli etymologia, & nostram quoque assertionem pulcherrime confirmat. Addit etiam plenum eidem calculum *Io. Loccenius in Lexico feudali*, voce, *inuestitura*. Vide quoque *Henr. Spelmannum in Glossar.* voce *Wassell*.

Vassi vox apud septentrionales populos significabat ministerium.

§. VIII.

Ceterum vt veritas illa tanto magis collocetur in tuto, iuuat ex infinitis propemodum prisci æui monumentis, vnum saltem alterumque protulisse in medium, quo luce velut meridiana reddatur clarius, constanti etiam veterum scriptorum loquendi vsu, *vassos* ac *vasallos* significasse, quos hodie *ministros, officialesque* appellari, loquendi iubet mos. Sic in *Capitularibus regum Francorum Lib. II. cap. 14.* habetur. *Vassi quoque & vasalli nostri, nobis & nostra coniugi famulantes, volumus vt condignum apud omnes habeant honorem, sicut a genitore nostro. & nobis sepe admonitum est.* Et *Lib. IV. cap. 69.* dicitur: *Vassi vero nostri & ministeriales,*

Eundem vassi significatum antiquæ formulæ testantur.

les, qui missi sunt, vbicunque venerint coniectum (id est, conuictum, collectas seu contributionem) accipiant. Porro in concilio Cabilonensi II. can. 63. ita decernitur: Nullus vassus abbatissa, nec minister aliquis, nec clericus nec laicus, claustra ancillarum Dei ingrediatur. Consimiliter continuator Aimoini Lib. V. c. 1. ordinauit, inquit, rex per totam Aquitaniam comites, abbates, nec non alios plurimos ministros, quos vassos vulgo vocant. Plura hanc in rem testimonia desiderantem ablegamus ad Dufresnium citato loco, vbi ea plena congescit manu, & inter alia quoque ex antiquis formulis obseruat, vasallos, chartas dominorum suorum subscribentes, plerumque adiecisse ipsam vasallagii sui dignitatem, plane vti nunc etiam nomen & characterem officii sui subiicere litteris solent principum administri. Vnum hoc addidisse non piget, quod apprime eleganter in nostram sententiam laudatus auctor dicit: *Vassi & vasalli primitus fuerunt, quos familiares, (nobis Bediente) atas posterior appellauit, seu domesticos, & qui ex regia, aut alicuius principis familia erant.* Vnde etiam diplomatibus ac priuilegiis principalibus frequenter additum cernimus, rem esse gestam *ex consilio vassorum ac ministrorum.* Compara *Friderici a Sande Commentarium in Gelria & Zutphania consuetud. feud. Tractatu Prelim. cap. III. n. 19. Spelmannum in Gloss. voc. minister.* vbi ad calcem chartæ *Edredi, Magnæ Britannia Regis, anno Dom. DCCCCXLVIII. habetur: Ego Harceus minister interfui. Ego Sigeus minister auscultauit. Ego Atbelbertus minister aspexi.*

§. IX.

Nunc ad *synonymiam* aggrediar, quidve hinc etiam nostra assertio lucis foeneretur, paucis monstrabo. Sunt autem diuersa admodum eorum, qui res in feudum accipere solent, nomina. Frequentissimum est, atque in vulgus etiam notum, illos appellari *milites*. Atqui *militis* vocabulum apud antiquos scriptores non illis tantummodo tribuitur, qui castra sequuntur, armorumque virtute patriam defensum eunt: sed immo militum genera duo esse constat; quidam sunt, qui armis tuentur rempublicam; quidam, qui in defensione ciuium in iudiciis, in professione bonarum artium, aut quacunque alia administratione publica, sine armis, eandem operam nauant reipublicæ. Qui igitur principi in quolibet officio, seu in qualibet dignitate, palatina, ciuili, aut militari, deseruiebat, ei militare dicebatur, eiusque esse miles. Atque ista notione hanc vocem capiendam censuerim in vetustioribus regum Anglo-Saxonum chartis, quæ subscribuntur a variis proceribus, post episcopos, duces & comites *cum militis titulo*; adeo, *vt liceat conicere non alios fuisse, quam officiales domus augustæ, qui in aliis ministri appellantur*; quæ postrema verba sunt litteratissimi *Cangii*. Consultat etiam, qui volet, legem 14. *Cod. de Aduocatis diuersorum iudiciorum*, adeatque summos viros, *Hugonem Donellum, Commentar. Iuris Ciu. Lib. VI. c. 18.* *Iac. Gorbosfredum, in Notitia Dignitatum*, eundemque in *Commentariis ad integrum Librum septimum Cod. Theod. Rbertium, in Comment. ad Ius Feud. tit. XXI. & XXII. S. R. I. Lib. Bar. de Lyncker, de Militia Togata.*

Miles, vasalli synonymum, ministrum seu officialem signat.

§. X.

Vasallum
Latine lo-
quentes et-
iam benefi-
ciarium ap-
pellant: hic
vero idem
qui alterius
adscriptus
ministerio.

Alterum vasalli synonymum, quo quidem Latini
purique sermonis auctores vtuntur, est *beneficiarii* ap-
pellatio. Tralatitium vero est, Romanis, post alias
huius vocis acceptiones, *beneficiariorum* nomine vene-
re, tum *qui promouentur*, hoc est, qui vel in palatina,
vel in armata militia ad aliquem honoris gradum ascen-
dunt; tum etiam qui ministri sunt maiorum magistra-
tuum, proconsulum, legatorum, praesidum; quos ea
ex re *magistratus beneficos* appellari moris erat. Quin
& ipsos quoque prouinciarum administratores & magi-
stratus ceteros, bona, agros, & praedia a principe ha-
bentes, *beneficiarios* audiuisse, fidem faciunt tradita a
Gubero, de Officiis Dom. Aug. Lib. I. c. 37. cui iungen-
dus est pralaudatus *Gothofredus ad legem 2. Cod. Theo-
dos. de Falsa moneta.* Qua bellicos officiales illustra
in primis in hanc rem loca sunt *Casaris, Lib. de Bello
Ciuil. I. Petreius vero non deserit sese, armat familiam
cum hac & Pratoria cohorte cetratorum, barbarisque
equitibus, paucis beneficiariis suis, quos custodie causa
habere consueuerat, ad vallum aduolat.* Item *Lib. III.
Euocatorum circiter duo millia, quae ex beneficiariis su-
periorum exercituum ad eum conuenerant, quae tota acie
dispererat.* Quos his locis *beneficiarios* appellat ele-
gantissimus scriptor, eos, vt hoc cursim admoneam,
Commentariorum Libro VI. ambactos, clientesque nomi-
nat: *Alterum, ait, genus est equitum, ii cum est vsus,
aut aliquod bellum incidit, omnes in bello versantur, at-
que sorum, vt quisque est genere copiisque amplissimus,
ita plurimos circum se ambactos clientesque habet: hanc
vnam gratiam, potentiamque nouerunt.* Vbi & hoc
sub-

DE SIGNIFICATIONE VASALLI AC FEVDI. 15

subiiciendum est, *Ambactos* Celtica lingua fuisse, qui nostra dicuntur *Beambe*, hoc est, officiales. Vide sis omnino *Schilterum ad Ius Feud. Alem. cap. CXII. de feudo ambactia.*

§. XI.

Nouum vero, idemque valde perspicuum, est huius generis argumentum, quod rerum feudalium, scriptoribus passim quoque *ministeriales*, quin & diserte *ministri*, appellari solent vasalli. Ita ipsa *Friedericus, primus id nominis Imperator, in Constitutione de pace tenenda*, quae habetur II. feud. XXVII. §. penult. sancit: *Si ministeriales alicuius domini inter se guerram habuerint, comes siue iudex, in cuius regimine eam fecerint, per leges & iudicia ex ordine prosequatur.* Adde eiusdem Augusti constitutionem aliam, quae est libro quinto de feudis, a *Iacobo Cuiacio, ex variis Imperatorum feudalibus sanctionibus, confecto, Tit. X, in principio*, vbi consimili significatione *ministerialis* vocabulum iterum iterumque occurrit. Evidentius vero idem colligere est ex *capitular. Franc. Lib. IV. c. 69. ibi: Vasse vero nostri & ministeriales, qui missi sunt, vbicunque venerint, coniectum accipiant, hoc est, iure albergarie (quod vocant *Atzungsgerechtigkeit*) & libero coniectu, gaudeant.* Hunc locum vberius declarat, & simul quoque in praesentem rem pulchre testatur *charta comitis Lutzelburgici, de anno MCXXXV, pro monasterio S. Maximini Treuir.* ibi: *Accepimus igitur per sententiam, quod equos eorum, qui ministeriales sunt, & ius ministerialium a praedecessoribus suis, integritate generis & conditionis obtinuerunt, illi qui ad hoc officium infeodati sunt, circa nonam aduenientis festi in quoddam pra-*

Vasalli differre ministri appellantur & ministeriales.

pratum deducunt, & vsque ad nonam sequentis diei, vel quamdiu abbas ipsos ministeriales detinere voluerit, custodient, nullum pabulum eis debetur. Ministerialis, si cum vxore sua venerit, XII. panes, VI. sextaria vini, ouem vniam recipiet. Si autem sine vxore venerit, cum abbate ipse & famuli sui, qui duo tantum vel tres esse debent, comedet. Similiter apud Spelmannum in pluribus monumentis ministri regii, itemque ministeriales appellantur, qui alias comitum ac vassallorum nomine venire solent. Et Flodoardus Lib. I. c. 20. Saep̄, ait, iustitiam apud ministeriales regios sibi fieri petiit, nec obtinere potuit. Respice supra §. VIII. & IX. notata. Spectat quoque huc locus Lehmanni, cordatissimi illius historici, qui habetur, Lib. I. cap. 14. Chronici Spirensis, quod merito ac iure optimo Germanicum appellari poterat, vbi, postquam de officialibus regum Francorum verba fecit, sequentia addit: *Insonders vvenn die ordinari Landgerichte hin und vvieder im Reich gehalten worden, haben gemeiniglich die ministeriales oder Vassi dominici, königliche Hofdiener, an statt des Königs das richterliche Amt besessen.* Confer. etiam Frid. a Sande, ad Consuet. feud. Geld. Tract. pralim. cap. III. num. 12. vt & illustre quondam Prytanci nostri decus, Georg. Adamum Struuium, in Syntagmate Iuris Feudal. cap. I. Aph. IV. n. 5. ibi: *Quamuis igitur ob praestitam fidelitatem & fidem exhibendam prouinciis duces & comites praefecti, ac ipsis ampla feuda concessa fuerint: attamen ex antiquis scriptoribus apparet, ducibus & comitibus tum temporis non dominium quoddam in integras prouincias, & regalia tributa omnia, sed eos solum gubernatores prouinciarum, & ministros Regum ac Imperatorum fuisse.*

Ex

Ex his vero manifeste liquere arbitror, tum quod vetustis in monumentis *ministerialium* quoque, & *ministerorum* nomine venire expresse soleant vasalli; tum vero, quod *ministerialis* non solum maiorem aulae seu palatii principalis officialem, velut per eminentiam, denotet; verum Martis quoque alumnus, adeoque omnem illum, qui in potentiorum familia, munere & procuracione aliqua fungitur, significet: ut tamen non nunquam etiam aliter voculam illam accipi propterea minime inficiemur. Vide praclarissimos iureconsultos, *Hulder. Eybenium, Electorum feudaliu[m] cap. IX. §. 1. not. G. & Io. Nic. Hertium, Opusculorum Vol. I. Tom. II. pag. 176. itemque 386.*

§. XII.

Afferuimus itaque genuinam atque primaeuam Vasalli significationem. Liceret autem per materiae vbertatem longius texere istam telam, si per tuam quoque, beneuole Lector, idem liceret patientiam. Sane enim facili monstrari posset negotio, nihil quidquam a superioribus alieni, aut discrepantis rei inferre, vocabula *clientis, clientuli, fidelis, deuoti, sodalis, satellitis, familiaris, ambacti, soldarii seu solidati, ligii, hominis, famuli, feodalis, officiarum seu officii, Lebnmann, Dienstmann, &c.* nisi quidem vel ipsa harum appellationum, vnaque superius dictorum, loqueretur & clamaret quasi euidentia, claudique hunc quidem iuberet riuum.

De aliis vasallorum appellationibus strictius.

Vnum tamen, antequam istam tractationem relinquam, mihi nescio annon magnopere agendum sit, videlicet, ut veniam gratiamque, si quid in eo erratum sit, postulem, quod cum illis mediae Latinitatis scriptoribus de summis etiam rerum publicarum ministris

C

lo-

loquens, eorundem, pro argumenti mei ratione, retinuerim appellationes, quamuis excellentissimis horum personis, siue Romanum spectes stylum, siue hodiernum loquendi usum, minus conuenire videntur. Et enim nullus ignoro, ipsos Romanorum Imperatores *amicos* vocare, qui sibi erant a consiliis: quomodo etiam Diui Fratres *in lege 17. D. de iure patronatus, Volusium Macianum*, atque *Saluium Iulianum*, aliosque iureconsultos, *suos amicos* nominant; itemque Imperator *Alexander in lege 4. Cod. de contrab. & committ. stipulat. Domitium Vlpianum*, præfectum annonæ & iurisconsultum, *amicum suum* appellat. Confido autem tanto magis istiusmodi locutionibus commodatum iri veniam, quanto facilius est, infinitis propemodum monstrasse exemplis, verborum significationes progressu temporis immutari. Vnde *poëta Venusinus*, in libro de arte poëtica, haud inuenuste canit:

*Multa renascentur, que iam cecidere, cadentque
que nunc sunt in honore vocabula, si volet usus:
quem penes arbitrium est, & vis & norma loquendi.*

Sic ipsum *Ministri* vocabulum, in hoc quidem eminentiore significato, quo hodie in curiis receptum est, prisca secula non vsurparunt, sed Gallia potissimum haud ita pridem inuenisse videtur, vnde ad alias postmodum republicas transit: & vtut initio denotabat solum *intimum* & plerumque *unicum* aliquem status consiliarium, qui Domini amicitia eo fuerat euectus, vt super rebus rempublicam proxime & directe concernentibus, præcipue autem super sacris regni, arcanisque præsiidiis & instrumentis, quibus ista moles sustinetur explicaturque, ea potissimum deliberaret ac decerneret, vnde reliquo-

quorum consilia mensuram capere deberent: tamen postquam peculiarem senatum constituere, quo inter plures status negotia tractarentur, Magnatibus plerisque placuit, paullatim ministri titulus factus est communior, donec omnibus fere illis, qui qualibuscunque publicis imperiorum rebus expediendis, quocunque loco, & domi & foris, distinentur, fuerit attributus: qua quidem significatione & nos praesenti in tractatione eodem utimur. Vide *Gerh. Feltmannum de Titulis Honorum, Lib. I. cap. XXXVII. §. 3. 9. 10.* Io. *Georg de Kulpis, Commentatione de Legationibus Statuum Imperii, cap. I. §. 3.*

§. XIII.

Proximum est, vt ad alterius quoque membri probationem me conferam, ostensurus, *antiquis temporibus baud quidquam aliud fuisse feuda* (voce hac, cum populari vsu, obiectiue sumta) *quam bona ac praedia publica, quae in magna veterum paupertate nummiquae raritate, stipendii atque salarii nomine vtenda fruendaque, reipublice administratoribus assignabantur.* Vtar vero pari cum praecedente probandi methodo. Itaque, quod ad *etymon feudi* attinet, principio id expeditum esse arbitror, neque hoc vocabulum Latinum esse; sed Germania populis, in sensu quidem latiore sic dictis, hoc est, ipsis nostrorum feudorum conditoribus praecipuis, vsitatum, & apud illos primum natum, demumque posthac, saeculo in primis decimo ac vndecimo, ciuitate Latina, mediae ac infimae aetatis, donatum. Hinc vero colligo, minus recte fieri, vt etymologia isti voculae assignetur Latina. Namque origines, a propria & vernacula lingua ductae, plus momenti ad probationes

Feuda erant
ministro-
rum stipen-
dia atque
salaria.

Iudicium de
vulgari feu-
di etymolo-
gia.

& certitudines habere solent, quam ab exotica, licet quandoque antiquiore. Nec quemquam offendere debet, quod ipsi feudorum compilatori aliter visum, quandoquidem, *a fidelitate dici, vel a fide feudum*, conceptis idem verbis asserit *II. F. 3. in fin.* Etenim in rebus grammaticis nullam agnoscimus *Oberti de Orto* auctoritatem, præsertim, quod in deducendis verborum natalibus alias quoque egregie fallitur: exempli causa, quando *II. F. 10.* Marchiones suam a mari denominationem fortitos esse imaginatur; cum expeditum sit, illos a marca seu limite sic appellatos, terrisque etiam multis parafrangis a mari distantibus, fuisse præfectos.

§. XIV.

Verum feudi eymon est feod.

Rectius multo illustris *IC. Io. Schilterus*, quocum libenter sentio, in *Commentario ad Rubricam Iur. Feud. Aleman. §. VII.* illud, inquit, constat, vocabulum feudi, siue feodi potius, esse Teutonicum, compositum ex *Fee & Od*, prima sua significatione prædium, aut rem etiam mobilem, stipendiariam notans. *Od* enim, pro quo hodie dicimus *Gut*, bonorum significationem etiam in *Allod, Klein-od* refert. *Fee* autem stipendium denotat, aut mercedem, reliquum adhuc in *Anglia*, teste *Spelmanno*, itemque *Skenao ad Malcolmi II. Regis Scotiae constitutionem*, qui regnare cepit anno *MIV.* Omnibus Rex *Malcolmus* dedit & distribuit terram regni *Scotiae* hominibus suis: & nihil sibi retinuit, nisi regiam dignitatem & montem placiti in villa de *Scona*. Et ibi omnes *Barones* sibi concesserunt *Wardam*, & releuium, de hærede cuiusque *Baronis* defuncti, ad sustentationem *Domini Regis*. Item ordinauerunt cancellario *Regis feodum* magni sigilli, videlicet pro qualibet marca, centum libra-

libratarum terra, & vltra, & clerico pro scriptura duas marcas, &c. *Hanc etymologiam, reliquorum variis allusionibus recensitis, sed reiectis, etiam approbat Thomas Cragius Lib. I. Iur. Feud. Scot. cap. IX.* Haftenus felicissimus ille Germanarum antiquitatum indagator, *Schilzerus.*

§. XV.

Esse autem illam veram feudi etymologiam, fidem faciunt quam plurima. Primum est, quod *Feodum scripserunt antiquissimi auctores, feudorumque origini proximi.* Ita in testamento *Ælfredi*, Anglorum Regis, quod a *Parckero & Camdeno* editum, atque *Spelmani Libris tribus de vita Ælfredi*, subiunctum est, ita legitur: *Alterum feodum, quem ego Eguiso dedi vsque ad certum tempus: & postea: etiam volo, quodsi ego alicui dedi, vel feodum aliquem ad tempus accommodaui, quod illi meis cognatis, vel suis illud ostendat.* Collocatur autem *Ælfredi* obitus a multis in annum Christi CMI. vid. *Hertium Opusc. Vol. I. T. II. pag. 491.* Illustre quoque huius rei testimonium habetur in decantatissimo illo diplomate, cui *ab expeditione Romana* index est. Quantumuis enim huius & inscriptio & subscriptio mendosa, adeoque non *Carolo Crasso*, quod *Velfero* quidem atque *Frebero* persuasum fuit, verum *Conrado*, id nominis, *secundo*, *Salico* quoque dicto, istius constitutionis gloria reddenda est, vti post *Mabilonium*, *Conringium*, *Bæclerum*, *Strauchium*, *Obrechzum*, *Schilterum*, erudite monstravit *Schurzfleischius*: tamen salua ceteroquin est illius diplomatis veritas, idemque & sat antiquum præbet rerum Germanicarum monumentum, & vel præcipue priscum *feodi* vsum ite-

Primum ad hanc rem argumentum.

rum iterumque egregie firmat. Eandem vero scribendi rationem quoque probant litteræ infeudationis Romanorum Regis, *Alberti I. super Burggraviatu Norimbergensi, & iudicio prouinciali ibidem, de anno MCCC.* quæ, illustri manu nobiscum communicatæ, ita habent: *Albertus Dei Gratia Romanorum Rex semper Augustus, vniuersis presentem paginam inspecturis, salutem & credere subnotatis. Regalis præminentia requirit honestas, vt singulos & vniuersos, deuote nobis & fideliter famulantes, condignis debeamus præmiorum retributionibus præuenire, vt spe remunerationis ceteri ad nostra & imperii obsequia confidentius animentur. Notum igitur esse volumus, & presentibus publice protestamur, quod nos aduertentes deuotionem & fidelitatem dilecti nobis FRIDERICI, BURGGRAVII de NÜRMBERG, vniuersa bona infra scripta, videlicet Comiciam Burggrauia &c. Iudicium prouinciale in Nürmberg, cui etiam vice Imperatoris omne iudicium iudicans præsidebit &c. cum reliquis feodis, quæ idem & sui progenitores a nostris Antecessoribus habuisse dignoscuntur, titulo feudali, duximus in feudum concedenda. Ad maiorem itaque obseruantiam præmissorum & roboris firmitatem, scripta præsentia Nostri Sigilli Characterè iussimus roborari. Datum apud Argentinam, Idus Maii, Indictione decima tertia: Anno Domini Millesimo Trecentesimo. Regni vero Nostri anno secundo.*

Compara etiam, si videtur, illustrem *Eybenium Elect. feudal. cap. I. §. 8.*

§. XVI.

Alterum nostræ assertionis argumentum hoc est, quod ista etymologia examussim respondet feudi oppositio, quod *all-od*, seu, Latina terminatione, *alodium* esse constat. Etenim sicut *Fe-od* notat bona stipendiaria, fructuumque saltem ac reddituum nomine possessa, quæve, nisi crimine te obstringere, ac beneficio ingratus priuari cupias, alienari haud possunt: ita e diuerso *all-od* eius generis bona significat, quæ plena habentur proprietate, optimoque ac maximo iure nobis sunt deuincta, eoque ad omnes promiscue heredes transire, quin & inter viuos proprio ex arbitratu in quemcunque transcribi possunt. Communiter enim particula *all* etiam nunc in vernacula *totum* seu *plenarium*, *omne* &c. denotat. Certe si cum communi sententia a *fide* vel *fidelitate* deriuaueris feudum, non poteris vel coniectando assequi, qui vnquam fieri potuerit, vt oppositum feudi appellationem alodii sortitum fuerit. Ceterum hoc velut in transitu subiicere visum est, *alodium* nonnunquam in vetustis formulis etiam opponi bonis nouiter acquisitis, signareque bona auita, *altvaterliche Stammgüter*, qua ratione *all* idem fuerit ac *alt* vel *ael*, vti adhuc hodie idiotismus est in quibusdam Germania locis, quod antiquum notare nemini obscurum est. Interim tamen prior ille significatus famosior est, atque frequentior occurrit.

Argumentum secundum.

§. XVII.

Præterea vel hinc quoque apparet, veram esse ac genuinam istam vocabuli *Feudi* deriuationem, quod inter innumeras illas alias, quas circumferri passim videas, originationes, non sit alia quæpiam, præter nostram,

Tertium argumentum.

rem, que tam exacte eundem cum aliis feudorum appellationibus significatum referat. Sane inter vocabula feodi, beneficii, stipendii, salarii, alimonie, mercedis, & reliqua, facile conuenit, quandoquidem vnā eandemque rem communiter signant: Verum quo pacto his respondere debeant siue fidei, siue fidelitatis nomina, id quidem per est difficile ad intelligendum.

§. XVIII.

Argumen-
tum quar-
tum.

Denique quum de antiquissima feudorum indole partim ex superioribus constet, partim vero alia plura frequentis tractationis argumenta rem omnem in aprico sint collocatura, procul absurdo, & citra fallaciam petitionis, eius quod est in principio, hoc etiam pro in-
crustanda sententia nostra vti licet fundamento, quod ista, quam hactenus defensum iuimus, feudi notatio, primænam feudorum naturam quam adcuratissime repræsentet.

§. XIX.

Sententiæ
nostræ au-
ctores atque
patroni.

Ad extremum comprobatores quoque nostræ opinionis, si quis forte hos etiam requirat, laudare possumus longe celeberrimos viros, Grotius, Seldenos, Spelmanos, Cragios, Skenaos, Stirnæckios, Dominicos, Eybenios, Schilteros, Lynckeros, Itercos, Hertios, Ludewigios, aliosque.

§. XX.

Ανασφα-
λασιως di-
spurationis
de notatio-
ne feudi.

Si itaque, hi veri sunt vocis feudi natales, quoniam principio prisce scribendi rationi, dein feudi opposito, tum aliis eius appellationibus, post primænam feudorum naturæ adamussim respondent, postremo etiam multis iisdemque magni nominis scriptoribus laudantur; si quoque feoda, quod ex dictis iisdem luculenter appa-

DE SIGNIFICATIONE VASALLI AC FEVDI. 25

apparet, nihil aliud signant, quam bona stipendiaria, salariique nomine vtenda fruenda; ita; arbitror, constabit sua assertioni nostra veritas, vt nihil, quod quidem alicuius momenti sit, dubii vel difficultatis eam premere possit.

§. XXI.

Differentibus autem, atque communis sententiae sectatoribus, in tanta rei euidentia consulto nihil amplius reponimus, nisi ipsa quorundam scriptorum, supra nobis laudatorum, testimonia. Ita vero in *Dissertatione, de Natura successionis feudalis cap. I. §. 3.* habet *Schilterus: Magis est, vt natales vocabuli feodi (ἐὐφωκίας* gratia dicimus feudi, o mutato in u) *a Saxonum veterum vocabulo Fee arcessamus, quod stipendium militare, etiam togatae militiae denotauit, reliquum adhuc in Scotia & Anglia. Reuera enim feudum nihil aliud erat, quam res, fundus aut certi redditus, siue naturales, siue ciuiles, iure salarii siue stipendii militaris dati & concessi. Aequae luculenta sunt, quae tradit doctissimus Scotus, Thomas Cragius, Libro I. de Feudis Scotiae, Diegesi VII. Apud veteres, inquit, rerum Franciarum scriptores in feudo habere nihil aliud est, quam pro mercede, vel mercedis nomine habere, &c. adde eundem Dieg. IX. Consimiliter Henricus Spelmannus in Glossario, feudum, scribit, salarium est, per translationem praedium, quo ex beneficio domini gaudet vasallus. Feo enim, Feb & Feob Saxonibus antiquis, Anglis hodieque Fee, merces, stipendium, atque inde feudum.*

Confirma-
tio dicto-
rum.

D

§. XXII.

Feudi vocabulum *αὐτονομία* est, & saepe quod officium seu functionem notat.

Ceterum feudi vocabulum æquiuocum esse, & vel sumi pro *ipsa re* in feudum concessa, vel pro *contractu* feudali, vel denique pro *iure in re* feudali, domino directo iuxta ac vasallo constituto, tralatitium est.

Hoc autem nouum insolensque dictu videri poterat, quod feudum crebro etiã accipiatur *pro officio ac functione*, beneficii iure alicui transcripta, nisi ipsa incorruptæ antiquitatis monumenta nos ita statuere iuberent. Ista vero antequam proferamus in lucem, iuuat præliminariter, causæ velut instruendæ gratia, adduxisse, quæ hanc in rem tradiderunt alii. Ita *Franc. Commanus*, supplicum libellorum in regia Parisiensi olim magister, *Commentariorum Iuris Ciuilis*, mirifici illius, nec tamen perpoliti ab auctore operis, *Libro II. cap. IX. Quodsi quis*, inquit, *nostros annales curiosus euoluerit, cognoscet, ducatus, comitatus & baronias, quas vocamus, muneris & administrationis olim fuisse, non patrimonii nomina, reuocarique potuisse, cum liberet principi: certe quidem ad heredes ducum & comitum non pertinuisse. Similiter Fridericus a Sande, in Commentario ad Gelrie & Zutphania Consuetudines feudales, Tit. I. cap. I. n. 5. Functiones etiam publicæ, inquit, in beneficium cedi possunt, ut domino proprietate competant, priuatis domini donatariis vel administris, vsufructu; qualia in hac prouincia ab anno MCCCXXXIX. fuere, atque ad huc cum latifundiis annexis obtinentur, Præfecti aule, Camerarii, Marescalli, ac Pincernæ ministeria honoraria, venatoris item Veluani functio a Carolo Egmondano, Gelrie principe, Ioanni Bentingio, pro ipso atque hereditibus masculis anno MDXXXVII., feudali titulo, concessa fuit.*

fuit, deinceps vero mascula prole deficiente ad principem rediit. Sic Friderici primi Imperatoris lege, magistratus atque honores mandantur per vestituram beneficiorum, tit. de pace Constant. in feud. Eo quoque redeunt feudalia aduocationis munia, tit. de pace tenenda, §. publici latrones, de feud. item custodia ac procuraciones beneficiorum, que anno exacto reuocari poterant Lib. I. feud. tit. 2. Atque horum feudalium officiorum in hac provincia conditio semper talis fuit, vt ex vestitura formula ad heredes transirent, & principis intuitu fuerint irrevocabilia. Eiusdem fere commatis sunt quæ habet perillustris Cocceius, in Iuris publici prudentia, plenissimo illo rectorum doctrinarum scripto, cap. XV. Sect. I. §. 9. More maiorum officia, quin & ministeria affixa sunt certis terris; & contra, hæc illis. Apud Romanos magistratus populi Romani ex arario publico stipendia sua accipiebant. Sed more antiquo Francorum fidelibus regni (vti dicebantur omnes, qui vel officia in regno eiusve parte gerebant, vel ministeria in bello ac aula prestabant) concessæ sunt certæ terræ ac prædia, vt eorum reditu vel redditus parte, quin & iuribus, quandoque etiam regalibus, vterentur quasi loco salarii, & ad sustinendam dignitatem ac familiam. Hæc terræ & prædia Salica, id est, Francica dicta sunt, quia fuere prædia regni, & officii regni, ac vicissim hæc officia terris coheserunt, & annexa fuerunt, nomenque hæc ab illis sortite sunt. Adde Lehmann. Chron. Spirens. L. II. cap. XVII. Atque obferua, quod, si originem feudorum, tum quoad rem, tum quoad nomen attendimus, officia feudalium potius feuda propria, quam impropria, dicenda sint. Schilter. ad Ius Al. p. 255.

Probatur
memorata
feudi signi-
ficatio.

Nunc ipsa, ad quæ supra prouocauimus, producenda sunt loca, videndumque est, an probentur vocabulum nonnunquam sumi *pro officio ac procuratione publica*. Id vero principio apparet ex *Legibus Malcolmii II. regis Scotie*, quando illarum *caput secundum, tertium, quartum, & quintum*, quibus quidem explicantur officia domus augustæ, de *Feodis Cancellarii, Iustitiarum, Camerarii, Senescalli, Constabularii, Vicecomitis*, inscribuntur: quibus respondet caput vigesimum quintum *Statutorum Roberti III. cui, de feudo, id est, officio, vice-comitis, index est*. Deinde apud *Hugonem de Cleiriis, de Senescallia Francie*, disertè ita legitur: *vade seruitum feodum tuum Marescallie, & hospitare Hugonem, quia babes istud feodum a comite*. Add. *Anton. Dadin. Alteserra, de Feudis Gallie cap. III.* vbi, & olim officium Maioris Senescalli in feudum datum comiti Andegauensi, & hodieque officia Connestabilis, & Cancellarii in feudum personale a Galliarum rege dari, testatur. Præterea in *Statutis Edwardi*, regis Angliæ, sequentiâ occurrunt: *dictus index percipiat annuatim pro feudo suo CL. libras dictæ monete*: Item alibi: *ordinatum est, quod sit vnus defensor regis, & percipiat annuatim pro feudo suo L. libras dictæ monete*. Quibus in locis vñ feudi appellatio officium seu functionem publicam sat aperte designat: ita hoc etiam subieciisse iuuat, interdum vernaculum quoque illud *Lehn* eundem ministerii referre significatum. Argumento eius rei sunt tabulæ antiquæ, quas exhibet *Schilzerus in Commentar. ad ius feud. Alem. cap. CXIII. §. 3. ibi: Daß er mit dem Marschalkum amte sine ehliche Fraue*

Fraue Christine, Hern Hermanns dohter von Castel, gewidmet hat, und wiederme, als lange sie lebet, als wann der vorigen Iohan von Sebarphenecke nit en ist, so sal Fr. Christin uns ein andern man, der dann lebubere ist, an sin statt geben, der das Marschbalktum amt der Fr. Chr. verdiene, und es von ibren vwegen trage, als lange sie lebet. Wann sie aber nit en ist, so sal der man, der ihr das Lehn ibrn lebetag getragen hat, keine rechte Ansprache oder Forderung an das Ampt oder Lehen furbas han. Iunge, si videtur, Koblium de Seruitiis Feudalibus, Part. IV. n. 125. & sequentibus.

§. XXIV.

Maior adhuc isti affulget veritati lux per appellationes alias, quas eo, quem diximus, significatu fortitur feudum. In his numerari debet, quod haud raro priscis in formulis *munus*, & *munus regium*, idem vocatur. In documentum seruire potest locus *Vadiani*, Libro I. de Colleg. & Monast. Vet. Germ. ibi: *Munere suo, & ipsa officii dignitate saepe priuabantur comites ac duces, quemadmodum etiam episcopi & abbates, haud raro & capite plexi, si quid atrocius superbiusque commissum fuisset.* Similiter Guntherus in nitidissimo suo carmine, quo, magno Cuiacio teste, melius nonnulla iuris feudalis capita explicat, quam tota feudistarum faeculenta cohors, Libro I. hunc in modum accinit:

*Si patris dominum vasalli filius acri
laserit offensa, festinet prouidus illum
conciliare pater: quod si contemnet agendum
munere priuetur.*

Sane quod poeta heic *munus* appellat, id, eandem rem explicans, feudum nominat *Obertus II. feud. 55. §. insu-*

Feudum antiquis in formulis expresse vocatur *munus*; & *munus regium*.

per. Pari modo Marculphus Libro I. form. 12. dedit igitur predictus vir ille per manum dextram coniugi suae villas, quas aut munere regio, aut de alode parentum, vel undecunque ad praesens tenere videtur. Vbi doctissimus Bigonius verba: munere regio, per beneficium regis, quod postea feudum dictum est, interpretatur. Compara Cangium in Glossario, verb. munus regium. Iuris nostri, ut cursim hoc addam, conditoribus, munus tribus modis dicitur: vno donum, altero onus, tertio officium; unde munera militaria, Et quosdam milites munificos vocari. Igitur municipes dici, quod munera civilia capiant: verba sunt Pauli in lege 18. de Verb. signif.

§. XXV.

Beneficium apud veteres scriptores non prouentum muneris, sed ipsum potius munus signat.

Facit quoque huc ipsum beneficii vocabulum; quod quidem, sequioris aui loquendi vsu, ut plurimum notat rem, quae ob ministerium sacrum vel profanum, vtenda in perpetuum conceditur. Verum apud veteres scriptores non prouentum aut stipendium, sed ipsum potius ministerium significasse probatum luculenter dederunt viri eruditi. At enim vero posteaquam honos, non onus affectari coepit, maiorve quaestus, quam muneris atque officii, est habita ratio, vna cum moribus hominum mutatus est mos loquendi. Hinc etiam Franciscus Duarenus, qui primus iuri canonico barbaram faciem absterxisse, & elegantiore formasse recte dicitur, non tantum de ministeriis, sed etiam de beneficiis ecclesiasticis, suum illum nitidissimum tractatum inscribere voluit, ut veterem simul & nouam loquendi consuetudinem in ecclesia, titulus indicaret, prout ipsemet hanc inscriptionis causam allegat Lib. II. c. III. Plura vero testimonia, beneficii appellatione, post significati.

DE SIGNIFICATIONE VASALLI AC FEVDI. 31

gnificatus alios, functionem quoque ac dignitatem denotari, apud auctores alios, eosdemque in primis Lexicographos, passim occurrunt. Addi etiam potest *M. Ant. de Dominis de Republ. Eccles. Lib. IX. cap. III. n. 8.* Vbi, *nostri*, inquit, *Canonistæ vt beneficium ipsum faciant rem sacram, ex officio sacro & eius beneficio, siue vili temporali, constant nescio quid vnum, & hoc conflatum vocant, ecclesiasticum beneficium.* Junge *Petr. Gregorium*, quem vulgo *Tbolosanum* dicunt, *Syntagm. Iur. Vniuers. Lib. XVII. c. I. & II.* itemque *Henr. Kosel de Beneficiis & Feudis ecclesiast. c. I. n. 4.*

§. XXVI.

Nouum vero per hoc accedit isti rei firmamentum, quod feuda sæpe numero *militiarum* nomine venire soleant. Atqui vero militia vsu iuris nostri dicitur omnis functio ordinaria, qua quis operam suam nauat vel principi vel reipublicæ, vel magistratibus, in rebus, ad publicam vtilitatem pertinentibus, obeundis, ac pro qua præstantur salaria ex publico, aut annonis publicis. Vt sic militiae proprie loquentibus non sint ea commoda, quæ percipiuntur ex publico, quamquam hunc etiam vocis vsum in materia legatorum, & quibusdam aliis Romani iuris locis, occurrere, non ignoramus; sed ipsæ functiones, propter quas illa commoda percipiuntur. Atque harum militiarum aliæ *palatine* dicuntur, eorum scilicet, qui in principis palatio muneri alicui præfecti erant: aliæ *comitatenses*, eorum qui in eiusdem erant comitatu: aliæ *prouinciales*, eorum videlicet, qui prouinciarum magistratibus apparebant; quibus omnibus, ciuilibus nomine militia venientibus, accedebat militia *armata* quæ belli causa suscipitur. Fas fue-

Feuda multoties appellantur militiae, hæc autem sunt functiones publicæ.

fuerit in re tam manifesta vnum instar omnium allegasse Geruasium Tillberiensem, Libro II. de Otis Imperial. vbi de Henrico II. eius nominis Imperatore verba faciens, *hic*, inquit, *legem instituit apud Teutones, vt militie, more Gallorum & Anglorum successione iure deuoluerentur.* Adde eximium IC. Hug. Donellum in *Comment. ad legem vlt. Cod. de Pignor.* & multo magis Franc. Connarum, certi iudicii scriptorem, Commentariorum Iuris Ciuilibus Lib. VI. cap. 17. vbi militias nihil aliud quam officia fuisse, militiarumque & officiorum nomine idem significari, manifestissime demonstrat.

§. XXVII.

Feuda sapi-
uscule vo-
cantur ho-
nora: ho-
nor autem
magistra-
tum & ad-
ministratio-
nem repu-
blica cum
dignitate si-
gnificat.

Denique etiam ad probandam illam saepe memoratam feudi acceptionem, deducendamque vna primauiam feudorum indolem, id quoque adiicere visum, quod vetustis in tabulis saepiuscule etiam honores appellitantur feuda. Sic administratio & territorium ducatus, *honor ducis*: comitatus, *honor comitis*: Parochia episcopalis, *honor episcopi* est, *Gregorio Turonensi Hist. Lib. V. c. 14. Guido Imperator in Legis Longobardorum Libro secundo Tit. LIV. l. 2. Placuit etiam nobis statuere summopere, vt episcopi & comites vniti sint in suis parochiis & in comitatibus, pro pace & saluatione in honoribus suis habitantibus: ita vt nullum pradam, raptorem, vel incestum, in suis sedibus vel concessis honoribus permittant morari: & si comes eiusdem loci hoc implere neglexerit, proprio honore priuetur.* Capitular. Caroli Magni Lib. III. c. 69. in rubrica. De his qui regales habent honores, hoc est, regalia feuda. Et subinde in textu: *Quicumque homo nostros habens honores*

nores *in hostem bannitus fuerit, &c.* Similiter honorem dicit feudum Pipinus, Caroli pater, *Leg. Long. Lib. II. Lege 21. ibi: Ubicunque missi nostri aut episcopum, aut comitem aut abbatem, vel alium quemlibet, quocumque honore praeditum invenerint, qui iustitiam facere noluerit, vel prohibuerit, de ipsius rebus vivant, quamdiu in eodem loco iustitiam facere debent.* Pari modo Carolus Calvus, apud Baluzium Tom. II. Capitul. p. 270. constituit: *Si comes obierit, filium autem parvulum habuerit, filius noster cum ministerialibus ipsius comitatus, & episcopo, in cuius parrochia consistit, eundem comitatum provideant, donec obitus praefati comitis ad nostram notitiam perveniat, & ipse filius eius per nostram concessionem de illius honoribus honoretur.* Plura vero eademque elegantissima hanc in rem testimonia, praeter Spelmannum congescit Du Fresne, in Glossario, voce honor: Ita apud eum Rodericus Toletanus, Lib. VII. de Republ. Hispan. Cap. I. cui, inquit, *manu & ore fecerat iuramentum, pro terra quam ab eo acceperat in honorem, id est, in beneficium, in feudum.* Et Nithardus Lib. III. *Esse honores, quos idem in Burgundia habuit, eidem donare vellet. &c.* Et in Annalibus Francorum Bertianis, ad annum DCCCXXXIX: *suorum quoque complures, non solum proprietatibus, verum etiam beneficiis donavit honoribus.* Contra legitur Poppo, dux Thuringorum, honoribus priuatus, in *Anval. Fuldens.* DCCCXII. Et Henricum Saxoniae ducem, qui postea Caesar, & auceps dictus, apud Witechindum monent sui milites, quod, si honore paterno eum nollet sponte honorare Conradus, rege invito, quae vellet, obtinere posset.

E

Quis

Quis autem ignorat, honores esse functiones publicas, cum administratione & dignitatis gradu, seu potius dignitatis gradus, cum administratione reipublicæ. Adi *Calistratum* IC. in lege 14. ff. de Munerib. & Honor. ac, si forsitan augustius adhuc requiras testimonium, iunge Imperatoris nostri verba in §. 7. *Inst. de Iure Nat. Gent. & Civili*, quæ ita habent: *Prætorum quoque edicta non modicam obtinent iuris auctoritatem. Hoc etiam ius honorarium solemus appellare: quod, qui honores gerunt, id est, magistratus, auctoritatem huic iuri dederunt. Proponebant & ædiles curules edictum de quibusdam causis, quod & ipsum iuris honorarii portio est.* Si itaque feuda sæpe numero vocantur honores, honores autem signant administrationem reipublicæ cum dignitatis gradu, quis neget, sincero quidem iudicio, nostram asserptionem. Libet tamen, velut ex abundanti, hac etiam parte audire sæpe nobis laudatum *Schilterum ad Ius feud. Alem. C. XLII. §. XXI. Honor est officium aliquod principis feudale; ein Fürstenambacht in nostro iure vocatur; iure Longoburdico dignitas.*

§. XXVIII.

Antiquis in
formulis
feuda haud
raro expres-
sis verbis
vocantur
ministeria.

Duo sunt, quæ per modum coronidis disputati-
oni huic, de vocabulo feudi, pro *munere* atque *officio*
publico accepti, subiicere libet. Alterum est, quod
feudum sæpenumero disertis etiam verbis appellatur *mi-*
nisterium, hoc est, illud ipsum, quod probare hæc-
tenus nos sustinimus. Prouoco hic ad Capitularia Ca-
roli & Ludouici, Imperatorum, *Lib. II. Cap. 6.* vbi se-
quentia habentur: *Vobis vero comitibus dicimus, vos-
que commonemus: quia ad vestrum ministerium maxi-
me pertinet, vt reuerentiam & honorem sanctæ Dei ec-
clesiæ*

clesie exhibeatis, & cum episcopis vestris concorditer vi-
natis, & eis adiutorium, ad suum ministerium pera-
gendum, praebeatis, & ut vos ipsi in ministeriis vestris pa-
cem & iustitiam faciatis, & qua nostra auctoritas pu-
blice fieri decernis, in vestris ministeriis studioso persi-
tere studeatis. Proinde monemus vestram fidelitatem,
ut memores sitis fidei nobis promissa, & in parte mini-
sterii nostri vobis commissa, in pace scilicet & iustitia faci-
enda, vosmet ipsos coram Deo & hominibus tales exhibea-
tis, ut nostri veri adiutores, & populi conseruatores
iuste dici & vocari possitis. Gemina his deprehendun-
tur in Legis Longobardicae Libro II. lege 19. & 20. vbi
comitis ministerii iterum iterumque meminerunt Imperatores.
Aliam vero eiusdem generis formulam
cernere datur apud Wilbelmum Hedam ad annum
DCCCCXI. vbi Otto III. Imperator: Insuper inquit,
tibi donauimus, quidquid Poppo, filius Waldgeri, ha-
buit in ministerium in hoc comitatu. Quod in hisce
tabulis ministerium vocatur, idem famulatus nomine
effert Wittebindus, fidelis Saxonicarum rerum scriptor,
& Corbeiensis Coenobii monachus, Annalium Lib. III.
vbi de sollempnibus inuestiturae super Longobardico
regno, ab Ottone I. factae, verba faciens, inter alia
haec addit: Cum conuentus fieret Berengarius manus fi-
lii sui, Adelberti, suis manibus implicans (en! speci-
men simultanea inuestiturae, der gesammten Hand)
renouata fide coram omni exercitu famulatu regis se cum
filio suo subiugauit. Conferatur etiam Du Fresne in
Gloss. qui postquam notauit ministerium interdum etiam
accipi pro beneficio seu feudo, quatuor minimum in-
crustandae illius veritatis gratia, adducit antiquitatis
testimonia.

§. XXIX.

Stipendii
voce inter-
dum quo-
que offi-
cium deno-
tatur.

Alterum vero est obseruatum finale, quod, quum notissimum sit, feuda etiam appellari stipendia, Latinis ipsa nonnunquam stipendia officiorum nomine venire soleant. Auctores eius rei testesque nobis sunt, omni exceptione maiores, Imperatores *Valentinianus & Valens*, in lege LVII. Cod. Theodos. de Decurionibus, vbi in hæc verba rescribunt: *Nemo ad ordinem senatorium, ante functionem omnium munerum municipalium, senator accedat. Cum autem vniuersis transactis, patria stipendia fuerit emensus, tum cum ita ordinis senatorii complexus excipiet, vt repascentium ciuium flagitatio non fatiget.* Sane quæ patria stipendia hic dicunt Augusti, ea quidem patria munera appellant duabus legibus sequentibus LVIII. & LXV. quibus locis, & multo magis in *Paratitlo ad Librum VII. Cod. Theod.* compara interpretem incomparabilem *Jacobum Gothofredum*, vix secundum *Cuiacio* nomen.

§. XXX.

Feudum
obiectiue
etiam voca-
tur benefi-
cium: at e-
nim benefi-
cium admi-
nistri sala-
rium est.

Ceterum quemadmodum vulgaris feudi acceptio est, quando idem sumitur *obiectiue*, seu *pro re in feudum concessa*, quo populari etiam sensu supra asseruimus, feuda prisca temporibus nihil aliud fuisse, quam bona ac prædia publica, stipendii atque salarii nomine reipublicæ administratoribus vtenda fruendaque assignata; ita nunc paucis adhuc monstrasse par est, hoc quoque significatu feudi vocabulo accepto, nostram synonyma eius instruere causam, procul tamen omni coacta, vel inuita saltem verborum interpretatione. Quid vero notius est voce *beneficii* feudum exprimere Latina puraque vtentes dictione? Et quis est, vel mediocriter do-

ctus Romanae linguae vocabula, qui ignoret, *beneficia*, post alios significatus, huc minus pertinentes, *stipendia* atque *salaria* denotare, assignata rerum publicarum administris, siue hi armatam sectentur militiam, siue togatam, & quod ad hanc attinet, siue aulica, siue forensia, siue ecclesiastica, exhibeant seruitia? Quid, quod vltima hac significatione beneficii vocabulum adeo est decantatum, vt illo, absolute posito, velut per eminentiam id ipsum vulgari denotetur sermone, quod ecclesiae ministro praebetur nomine salarii. Oppido egregia sunt, quae hanc in rem scribit *Francisc. Duarenus, de S. Eccles. Ministeriis ac Beneficiis Lib. II. c. 3. & 4. Beneficium*, inquit, *est res ecclesiastica, quae sacerdoti, vel clerico ob sacrum ministerium vtenda in perpetuum conceditur. Animaduertendum enim est, moris fuisse veteribus, praedia quaedam & possessiones militibus tribuere, vt hoc beneficio deuincti animosiores ad rempublicam tutandam redderentur. Quibus perquam affinia sunt ea, quae ob fidem & obsequium fruenda conceduntur, moribus non Longobardorum modo, sed etiam nostris & omnium prope totius Europa populorum ac gentium. Et haec quidem praedia non inepte beneficia a quibusdam appellata sunt, & beneficiarii, qui ea possident. Hunc porro morem, qui in rebus profanis receptus erat, imitati sunt ecclesiastici viri, & praedia possessionesque ob ministerium ecclesiae singulis ministris adscriptas, beneficia uocauerunt, quae vltimam beneficia plerisque hodie non sint. Haecenus Duarenus. Carolus Cangius autem, postquam explicuit, beneficium scriptoribus mediae aetatis dici praedium fiscale, quod a rege vel principe, ad vitam viro nobili vtendum, id est, in feudum conceditur, subiungit:*

E 3

git:

git: eodem pane sensu Latini hanc vocem usurparunt, & pradia, que principes militibus, aut aliis largiebantur, beneficicia appellarunt, & librum quo ea describebantur librum beneficiorum. Adde Capitularia Regum Franc. Lib. III. c. 80. & 82.

§. XXXI.

Feudum ex-
presse dici-
tur officialis
stipendium.

Eiusdem quoque generis argumentum est, quod feudum haud raro conceptis verbis appellatur *stipendium*. Faciunt ad illustrandam rem hanc quæ habet Bartholomæus a Chasseneo, ad Consuetudines Ducatus Burgundie, Rubrica III. in princ. n. 15.: ibi contractus feudalis ante librum feudorum fuerat incognitus saltem in suo nomine, cum antea feuda vocarentur pradia ac bona stipendiaria, sic dicta, quia militibus pro stipendiis dabantur, ut ex eorum fructibus viuant, & reipublice seruiant, nec aliud stipendium a principe seu domino feudi petant: imo in aliquibus locis vocantur militia, quia militibus dantur. Similiter Hulder. Eybenius in Electis feudal. cap. II. §. 1. Stipendium est, ait, quod prestatur vel pro opera militari, vel alio officio, ut inde vasalli vel ministri sustententur, & exhibeantur: siue ordinarium illud sit, siue extraordinarium, ex sportulis collectum. Germanis Bestallung, Accidentalien, Sportulen, Deputaten, Siegel-Vrtheil-Schreib-Gelder, Tax- und Tax-Gefälle, Canzley und andere Iura und Nutzbarkeiten. Confer etiam in iure nostro legem 27. de Verb. Signif. itemque legem 18. D. de Re Iudicata.

§. XXXII.

De aliis feu-
di appella-
tionibus ad
presentem
rem strictim

Postremo ad firmandam assertionem nostram in primis quoque illud facit, quod non vno antiquarum formularum loco, feudum venit nomine *mercedis*, *alimonie*,

monia, salarii, honorarii, militia, victus & similibus: quæ ipsa vocabula, quum id, cuius gratia hic nobis allegantur, luculenter exponant, omnique explicatione sint clariora, haud est animus quidquam addere; ne vel stuporis arguere prudentem lectorem, vel solem facibus, vt aiunt, illustrare velle videar. Adeat interim, cui vacat & volupe est, Glossariographos, *Dufresnium, Spelmanum, Seldenum, Lindenbrogium, Skenæum, Wendelinum, Hotomannum*, alios, iungatque his meritissimæ, post fata etiam, famæ iureconsultos, *Eybenium & Schilterum*, in, de feudali iure, nobilissimis scriptis.

§. XXXIII.

Vnum hoc addere, colophonis instar, operæ precium erit, huic feudali nomini considerationi, videlicet, quod vocabulum *Lehn*, quo in vernacula communiter vtimur, adeo non officiat, vt prima quidem fronte videri poterat; iis quæ hæcenus fuerunt proposita, vt potius mirifice eadem confirmet. Breuibus autem me expediturus, principio illud obseruo, prædictum vocabulum *Lehn*, non esse recentioris demum ætatis, quæ præscam auitamque linguam pene dedidicit, inuentum; verum sat vetusti vsus, ita tamen, vt antiquiores auctores frequentius dixerint *Len, Leen, Lbyn* &c. videas omnino *Glossarium Gothic. pag. 228. & 232. Legem Runic. pag. 20. & 71. seqq.* iuncto diplomate *Rudolphi*, primi eius nominis Imperatoris, de anno **MCCCLXXVII.** in *Metropoli Salisburg. Tomo I. pag. 390.* ibi: *idem in villa Bollern sex mansos & dimidium mansum, qui Lehn vulgariter nominantur.* Adde etiam, si voles, *Brodverum in. Annal. Fuldens. Libro III. c. XVIII.* &

Singularia
de vocula
Lehn, & anti-
quo eius
vsu.

& Henr. Spelmanum in Glossario, voce *Lehn*. Schillerum ad Ius Alem. cap. CXIII. §. 3. §. XXXIV.

Vocabuli
Lehn signi-
ficatio, æque
pariter late
quam feudi.

Alterum est, quod vocula Germanicæ *Lehn* significatio æque pateat late, quam Latine *feudum*, immo latius etiam, vsum si respicias quotidianum, ad res allodiales quoque subinde exporrecta: Vt proinde minime fallantur, qui, vtcunque vocis *Lehn* mentio fiat in litteris ac formulis antiquioribus, ex eo tamen feudum subesse, illico se tuto colligere posse, haud existimant. Vide Casp. Klockii *Relationem Cameralem* XXVI, com. mate 55, & sequentibus.

§. XXXV.

Vox Germ.
Lehn interdum pro contractu sumitur.

Hinc tertio obseruamus loco, vocabulo *Lehn* quandoque indicari contractum feudalem, seu concessionem beneficam fundi feudalis a domino factam. Quis enim ignorat verbum *leiben*, siue *lebnen*, post alios significatus, huc minus spectantes, (vt quando accipitur pro contractu, vel commodati, vel mutui, vel locati) idem denotare, atque vtendum fruendumve quid alicui beneuole concedere: prout fere quoties ex concessione, aut beneficio superioris aliquid accipitur & habetur, toties etiam appellatio *Lehn* seu *Lehnung* locum inuenit, vti ait Eybenius. Addas P. Heigii, præclari illius iuris quondam antistitis, *Questiones*, Parte I. Q. II. n. 66.

§. XXXVI.

Quandoque
ius ex con-
tractu qua-
situm signat

Interdum vero sæpe memorata vocula accipitur pro facultate morali, in ipsa re feudali per contractum & subsequutam fundi traditionem quaesitam, quo sensu dicimus *esvvas zu Lehn tragen*, nach *Lehnrecht besitzzen*. &c.

Non-

Non nunquam etiam vocabulum *Lehn* sumitur pro officio seu magistratu, vor eines ieden Befehl, Amt, Beruf, und Verrichtung: facitque hanc in rem *Ordinatio Politica Hamburgensis art. 32. ibi: allerley Herren-Leben, oder Aemter.* Adde pluribus *Eybenium*, illum nunquam satis nobis laudandum virum, in *Notis ad cap. II. §. 1. Electorum iuris feudalis: & confer supra comma XXIII.* in fine.

Voc. Lehn etiam pro officio sumitur.

§. XXXVII.

Ad extremum illa vox etiam populari venit significatu, obiectiue scilicet sumta, pro *re feudi lege vienda fruendaque alicui assignata*, siue qua conceditur, mobilis res sit, siue soli, siue alterius cuiusquam generis. Atque hoc sensu sibi opponuntur *Lehn und Erbe, Lehnserben*, (quos tamen rectius dixeris *Lehnfolger*) und *Land-Erben*. Isto significatu verissime scribit *Daniel Haiderus in Actis Lindaviens. fol. 340. und vvaeren vor alters die Graven nit mit allodialibus so zum stattlichsten (doch einer mehr als der ander) sondern meist mit ihren Amts- und Lehn-Gütern versehen gewesen.* Huc etiam, nisi me omnia fallunt, referri potest, quod vulgo vocamus *das Pfarrlehn*. Neque enim hac appellatione duntaxat indigitamus ius, quod vocant, patronatus, verum & ipsum stipendium sacri muneris intuitu clerico assignatum. Vnde etiam *fedi presbyterialis, Priester- oder Pfarrlehn*, mentio fit in canone concilii cuiusdem apud *Antonium Augustinum Lib. 10. Iur. Pontif. Vet. tit. 9. c. 8.*

Frequenter salarium ac stipendium denotat vox Lehn.

§. XXXVIII.

Ceterum vt postremae acceptioni vocabuli *Lehn* æquipollet Germanorum *Sold*, & Anglorum *Fee*, Gal-
lorum *Fief*, Latinorum autem *merces, stipendium, sala-*

Lehn idem est quod Lohn.

larium, &c. adeoque per hæc illustrissime confirmantur superioris tractationis asserta: ita maiorem etiam omnia fœnerabuntur lucem, si quoque in natales voculæ *Lebn* paullo inquisiuerimus penitius. Ista vero procul omni dubio non peregrinæ est, sed Germanæ originis; nec deriuatiuæ, sed primitiuæ indolis, & nisi me omnia fallunt, eadem prorsus cum vocabulo *Lohn*, quo ipso quamcunque mercedem, stipendiumque ac salarium, quin & sportulas omnis generis, hoc est, idem illud, quod per dictionem *Lebn*, significari, vel in vulgus notum est. Certe stipendia militum hodieque vocamus *Lehen, Lebnunge, Löbning*; mercedes Litorum seu Lidorum nostrorum, hoc est, famulorum, seu mercenariorum, *Lied-Lohn*; quod pro inscriptione domino emphyteutico soluitur, *Lehnwabr*, quasi *Lohnwabr, Handlohn*, appellamus. Sic in Ordinatione Camerali de anno MCCCCXCV. titulus est: *Von der Aduocaten und Procuratorn Belohnung*, & paullo post titulus alius: *Von den Sportulen und Belohnung der Gerichts-Personen*. Ex dictis vero, vt hoc quoque coronidis loco addere liceat, apparet, quod licet communiter vocabulum *Lebn* deriuari soleat a verbo *lebnen*, rectius tamen, si quidem de materia feudali sermo sit, fieri videatur, si a vocula *Lehn*, deriuetur verbum *lebnen*.

§. XXXIX.

Connexio

Quæ cum ita sint, (tandem enim aliquando e diuerticulo, iusto fortassis longiore, & grammaticis etiam subtilitatibus sat spinoso, redeundum in viam, & ad lætorem tractationem est progrediendum) iure vtique supra, commate primo huius capituli, meritoque nos asseruisse

seruisse apparet, priscis temporibus haud alios fuisse homines, vasallos proprie sic dictos, quam publica rei administratos, eosdemque vel in fago, vel in toga ciuitatis stipendia merentes; quæ ipsa tamen res in sequenti tractatione suisque locis, pluribus iuxta atque fortassis etiam, ad gratiam veritati nostræ conciliandam, aptioribus firmabitur argumentis. Eadem vero ex causa etiam illud recte nobis assertum esse consequitur, operam ac oleum nos perdituros fuisse, de pari officialis cum vasallo iure aliquid exponere aggressos, si quidem intra primæuam suam vasalli ac vasallorum iura persisterent indolem.

§. XL.

At enim vero, quæ sunt omnium humanarum rerum vicissitudines commutationesque, eas feudorum quoque placita subiisse, ipsa res, & præsentis æui usus, cum ratione superiorum sæculorum collatus, neminem, nisi feudalis iuris plane ignarum, dubitare finit. Accedit ad istam sententiam incomparabilis scriptor, quem hac parte iam supra laudauimus, *Thomas Cragius, de Iur. Feud. Scot. Libro 1. Diegesi 4. & 9. adeo*, inquit, *a primæua sua indole degenerarunt feudorum iura, ut feudum hodie in feudo vix agnoscat.*

Quin immo euoluat quis vnum *Gerhardum Nigrum*, qui & *Capegistus* vocatur, de feudorum origine, *Iuris Longobardici Libro I. Titulo I. commate I.* præcipientem, & procliuè ipsi facileque ad intelligendum fuerit, tum a vero minime alienam esse, quam de primæuis feudorum placitis ac institutis profulimus sententiam, nouam illam quidem ad speciem, at reuera tamen antiquissimam, eoque multo etiam antiquitatis consensu muni-

Feuda ab antiqua sua indole insigniter degenerauerunt.

tam; tum quoque plus quam Ouidiana, vt ita loquat, metamorphosi nostræ beneficia tempestatis, ab illis superiorum sæculorum vñibus mutata esse: eamque discessionem maxime intuitu maiorum Imperii Germanici feudorum, tam fuisse notabilem, vt pauca admodum circa illa occurrant iuris pristini reliquia.

Causam vero occasionemque, mirifica illius degenerationis, non vnã fuisse, extra dubitationis positum est aleam. Verum quænam illæ fuerint, qualesve, id quidem apud plerosque omnes, vtcunque etiam magno numero, atque vastis voluminibus prostant, feudalis iuris consultos, alto premitur silentio: paucis vero quibusdam in superficie tantum, ac perfunctorie saltem tractatum vidimus hoc argumentum.

Verum vti de vnoquoque doctrinæ genere omnino verum est, neminem cum fructu in ea versari posse, nisi ab omni retro antiquitate prima rerum initia, & deinde progressionem quoque earum, repetere saterit: ita in legali ciuilique prudentia eo magis illud obtinebit, quo certius constat, *nunquam vltra vulgarem mensuram profecisse, qui, neglecta illa disquisitione, statim ad vltiora dilapsi*: verba sunt elegantissimi Scriptoris, Io. Wilhelmi Itveri, de Feudis Imp. cap. 1. n. 1.

Quam ob rem, cum in superioribus de prima & antiquissima feudorum indole satis nobis sit expositum nunc, antequam ipsi, de paribus reipublicæ ministri cum vasallo iuribus, argumento, admoueamus manum, distincte tradidisse iuuat, quibus accessionum auctibus creuerint, atque adeo adoleuerint feudorum instituta, vt veri personam vasalli, in adscitio illo habitu, vix possis cognoscere.

ULB Halle
006 548 385

3

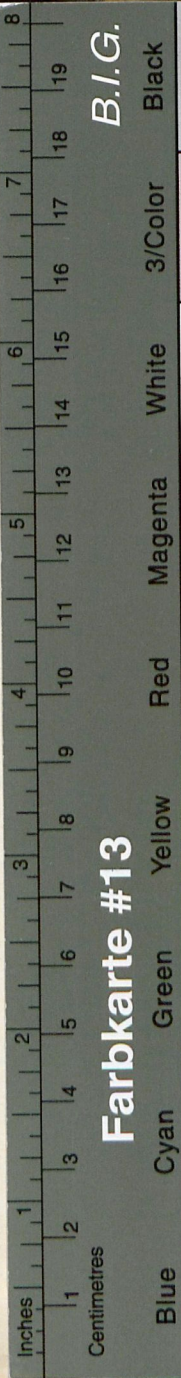

Sb

VD 18

B.I.G.

Farbkarte #13

DISSERTATIONEM
 DE
EV DORVM
OLE PRIMÆVA
 ENTE DIVINO NVMINE
 ORE MAGNIFICENTISSIMO
 TMO PRINCIPE AC DOMINO
 DOMINO
HELMO HENRICO
 SAXONIÆ IVLIACI CLIVIÆ
 M ANGARIE WESTPHALIÆQVE
 AC RELIQA
 V ILLUSTRIS ICC. ORDINIS
 SVB PRÆSIDIO
RIS ACHATII BECKII
 DOCTORIS ET CVRLÆ PROV. SAXON.
 ADVOCATI ORDINARIÏ
PUBLICO AVDITORIO
 COMMILITONVM DISQVIGATIONI
 SVBIICIT
HENRICVS HEYDENREICH
 Tãnstadio - Thuringus.
 ad D. XXX. SEPTEMBR. MDCCXIII.
 LITERIS VVERTHERIANIS.

